

Per al 6è Concurs literari de relat curt Antoni Sella i Montserrat

Modalitat: Santiago Rusiñol

Obra: RETRAT DE DOLORS VIDAL, Ramon Casas (1911)

MASSA TARD

Quan les portes del museu es tanquen i la ciutat queda fora amb el seu soroll vulgar, camino pels corredors deserts com una desterrada. Els murs, d'un verd esmorteït, exhalen la humitat d'un jardí decadent; les motllures daurades tentinegen sota la llum dels fanals, i el parquet gemega amb un plaer fúnebre. Al fons, com una aparició, m'espera el quadre.

És el Retrat de la Dolors Vidal. Casas, diu el cartell amb la severitat d'una làpida que ningú no gosa qüestionar. Però jo sé que és mentida. Aquesta pintura no li pertany; és massa íntima. En la humitat dels ulls, en l'erotisme subtil del vermell dels llavis, hi ha l'empremta d'una mà femenina. La mà de la Lluïsa Vidal.

Vaig llegir, no recordo on, que la Lluïsa i la Dolors passaven llargues tardes al taller. Si el retrat fos obra d'ella, no es tractaria només d'un encàrrec burgès, sinó més aviat seria una prova d'amistat, de confiança, de sororitat.

Cada vespre, abans de plegar, m'hi atanso perquè ella em devori amb els ulls. Davant d'aquest rostre, tota moral es marceix com un ram de flors en un gerro que ningú no rega. Com sempre que fa bo, el parrup dels coloms que s'instal·len a les finestres em distreu de l'observació atenta. Els odio. Són animals bruts, carronyers, una mena testimonis que es burlen de la meva adoració. Quan m'apropo a les finestres per fer-los fora, l'olor d'humitat em retorna a les tempestes de la infantesa.

Hi ha dies en què el vidre del quadre s'entela com si respirés i fins i tot penso que puc escoltar la seva respiració anhelant. Els cabells de la Dolors brillen amb una lluentor obscura, i la pell sembla inflar-se. I jo, sense poder-me resistir, hi acosto la galta per notar-ne el fred i l'escalfor alhora. Va ser un dia d'aquells quan vaig trobar la factura antiga mig esborrada.

Estava entre papers que ningú no volia revisar: correspondències oblidades, signatures esmicolades pel pas del temps. No hi havia el nom de Casas, sinó el de Lluïsa Vidal. I al marge, amb una cal·ligrafia simètrica, petita, gairebé una filera de formigues: “No em miris”.

No vaig poder deixar-ho córrer. Vaig llegir aquelles paraules amb el delit d’un pecador que descobreix una carta d’amor secreta. No sabia si era una pregària, una advertència o un conjur. Però ja era massa tard.

He intentat escapar de l’embruix de la seva imatge, però ha estat inútil, alguna cosa em lliga al quadre. Un vespre vaig córrer pels carrers de Sitges fins caure esgotada, però l’endemà vaig obrir els ulls i era de nou davant del llenç. Una altra nit, embriagada enmig d’una festa, vaig jurar no tornar-hi mai més. Al matí, però, els meus peus m’havien dut de nou al museu. El quadre em crida amb la inexorabilitat d’un vici refinat. I és aleshores que penso en la mort i en les seves formes. Ningú no pensa mai que la mort arribarà en el moment més inadequat —i tanmateix succeeix sense treva—, sinó que creiem, il·lusos, que només morirà qui està previst que mori, i no pas algú desconegut, imprevist, al nostre costat. Un atac de cor. Un llamp. Un vòmit que t’ofega. Un tall de digestió. Morir en banyador. Morir en pijama. Morir al carrer. Morir en un museu. Morir amb els cabells xops. Morir amb les ungles brutes. Morir amb el vestit tacat. Morir amb els ulls oberts i quedar-se així, si ningú no té pietat estètica. O pitjor encara: no morir del tot.

I aleshores les faccions de la Dolors em semblen encara més pertorbadores. Ella, que no va morir de cap manera ridícula ni humil, sinó que va desaparèixer, té l’orgull de la bellesa immortal. El seu cos no va quedar atrapat sota un cotxe, ni en un bany tancat amb pestell, ni sota un arbre tronat; el seu cos va ser absorbit per la tela, sublimat en oli i llum. Per això el quadre m’atrau i m’esclavitza, perquè en ell no hi ha una mort vulgar, sinó la mort més excelsa i terrible, la de quedar eternament viva.

Un vespre, vaig demanar ajuda a un company per despenjar el quadre. “Només serà un momentet, he de comprovar una cosa, si us plau”. Entre tots dos vam girar la tela i el vam examinar. No sabia ben bé què hi buscava fins que ho vaig trobar. Sota la pols, brillava com la mateixa sentència, escrita amb la mateixa lletra implacable de la factura: “No em miris”.

Massa tard.

El vam tornar a penjar. Quan la tela es va estremir com si fos carn, el meu company es va tapar la boca i es va posar a córrer. Els ulls de la Dolors es van obrir amb una fam antiga, la boca va sospirar.

Vaig sentir un frec al clatell, un pessigolleig indefinible. El cos em tremolava quan vaig alçar la vista i vaig comprendre que el retrat no era una obra, sinó un pacte. I tampoc no era un homenatge, sinó una presó. “No em miris”.

La Dolors va fugir del quadre.

I ara soc jo qui l’habita.

Els visitants que s’aturen davant la pintura no ho saben. Miren, somriuen, xiuxiuegen, creuen que contemplen la imatge d’una jove burgesa. Casas encara figura al cartell.

El meu rostre sembla el d’una dona pintada fa més d’un segle. Però si algú em mira amb atenció durant una bona estona, si algú es deixa captivar per mi descobrirà els corcs, la tara, el vertigen.

Els ulls són clarament els meus, és que ningú no se n’adona?

Qui em troba a faltar? Intento entreobrir la boca.

Des del fons de la tela, m’alimento cada dia de les vostres mirades fredes, seques, definitives.

Pseudònim: Arcàngela